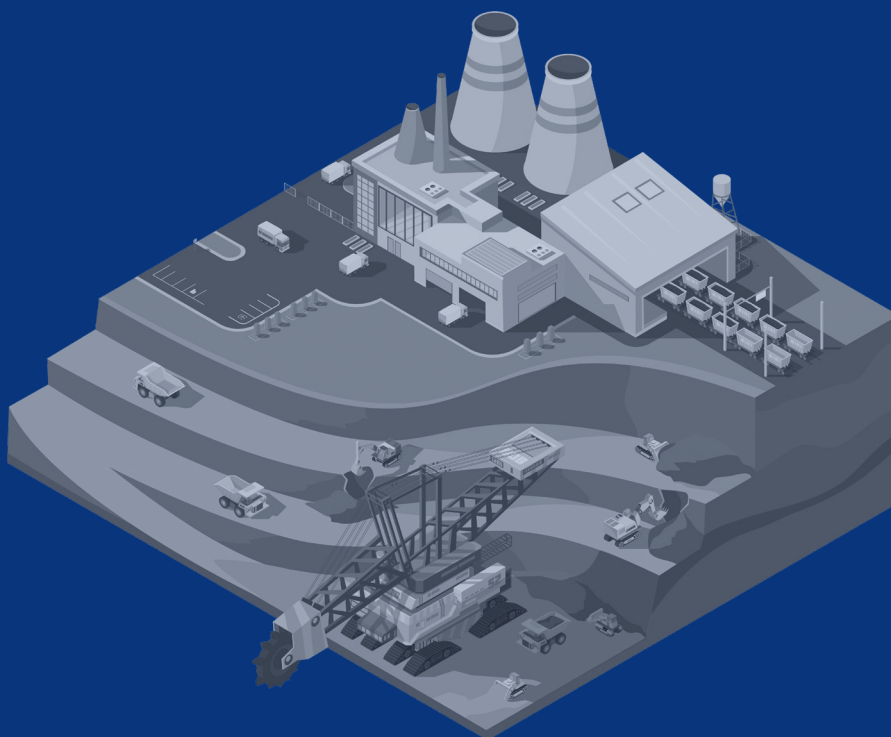

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН БҮРДҮҮЛЭЛТ, ГҮЙЦЭТГЭЛ

АУДИТЫН ТАЙЛАН

**УУЛ УУРХАЙН САЛБАРТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ БУЙ
АЖ АХУЙН НЭГЖ БАЙГУУЛЛАГУУД ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН
29.8 ХУВИЙГ БҮРДҮҮЛЖ БАЙНА**

АГУУЛГА

I БҮЛЭГ Эрдэс баялгийн салбарын орлогыг макро эдийн засгийн төлөв байдал, тооцоололд үндэслэн төлөвлөх шаардлагатай байна

4

II БҮЛЭГ Төрийн байгууллагууд хоорондоо мэдээллийг тогтмол солилцсоноор ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийг бүрэн ногдуулж, төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх боломжтой байна

6

АУДИТ ХИЙСЭН ҮНДЭСЛЭЛ, БҮРЭН ЭРХ

Аудитыг Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2022 оны 09 дүгээр тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторов 2023 оны А/03 дугаар тушаалаар баталсан Төрийн аудитын байгууллагын 2023 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний дагуу Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1-д заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд хэрэгжүүллээ.

АУДИТЫН ЗОРИЛГО

Уул уурхайн салбарын төсвийн орлогын бүрдүүлэлт, гүйцэтгэл сэдэвт аудитаар төсвийн орлогын бүрэлдэхүүн хэсэг болох уул уурхайн салбарын орлогыг хэрхэн бүрдүүлж буй нөхцөлийг тодруулж, дүн шинжилгээ хийн дүгнэлт гарган, зөвлөмж боловсруулж, тайланг Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын Хороо болон СЯ, ТЕГ-ын холбогдох албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилго чиглэсэн.

Аудитын зорилгыг хангахын тулд дараах дэд зорилтын хүрээнд аудитыг гүйцэтгэсэн. Үүнд:

- Уул уурхайн салбарын 2019-2022 оны төсвийн орлогын төлөвлөлт оновчтой эсэх;
- Уул уурхайн салбарын 2019-2022 оны төсвийн орлогыг бүрэн төвлөрүүлсэн эсэх.

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Монгол Улсын төсвийн орлогын бүрдүүлэлтэд **УУЛ УУРХАЙН** салбар голлох нөлөө үзүүлдэг бөгөөд **2019-2022** оны байдлаар улсын төсвийн нийт орлогын

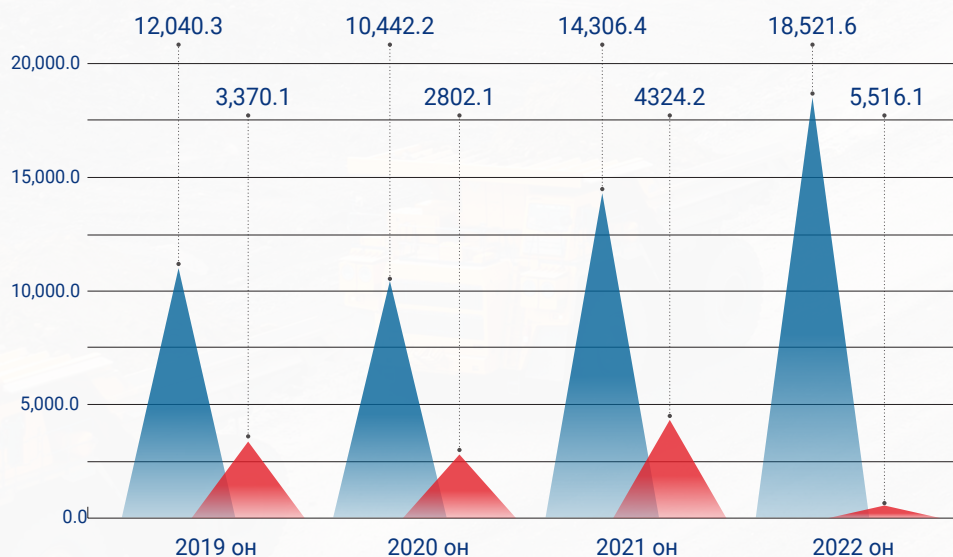
29.8% ашигт малтмал, уул уурхайн салбарын орлого эзэлж байна.

Монгол Улсын нийт орлого ба тусламжийн дүнд уул уурхайн салбарын орлогын гүйцэтгэл, тэрбум төгрөг

Нийт орлого ба тусламжийн гүйцэтгэлийн дүн ▲

Уул уурхайн салбарын орлогын гүйцэтгэлийн дүн ▲

Уул уурхай, газрын тосны бүтээгдэхүүний **2022** оны орлогын **52.8** хувийг АМНАТ, **20.1** хувийг ААНОАТ, 27.1 хувийг бусад татвар, хураамж эзэлсэн бөгөөд АМНАТ-ийн **2,912.5 тэрбум** төгрөгийн орлогоос тогтворжуулалтын санд **1,156.4 тэрбум**, Ирээдүй өв санд **1,140.5 тэрбум** төгрөг, улсын төсөвт **615.5 тэрбум** төгрөгийг тус тус хуваарилсан байна.

I БҮЛЭГ

ЭРДЭС БАЯЛГИЙН САЛБАРЫН ОРЛОГЫГ МАКРО ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДАЛ, ТООЦООЛОЛД ҮНДЭСЛЭН ТӨЛӨВЛӨХ ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА

Уул уурхайн салбарыг хөгжүүлэх чиглэлээр дэвшүүлсэн зорилтыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бодлогын баримт бичиг болон хууль тогтоомжид өөрчлөлт хийх ажил удаашралтай, зарим төлөвлөсөн ажлууд бүрэн хэрэгжээгүй байна.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний үнэлгээг олон улсын зах зээлийн жишиг үнээр үнэлэн, түүнээс хүртэх үр ашиг, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн бүтээгдэхүүний нийлүүлэгч, худалдан авагчийг холбох, зах зээлийн бодитой ханш тогтоох, хөрөнгө оруулагчдыг найдвартай мэдээллээр хангах, татвар хураамжийг үндэслэлтэй тооцох зэрэг нээлттэй ил тод хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэхэд чиглэсэн дараах хууль тогтоомж болон Монгол Улсын хөгжлийн урт, дунд, богино хугацаанд хэрэгжүүлэх бодлогын баримт бичгүүд батлагдсан байна.Үүнд:

- "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого (2020.05.13);
- Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэл (2020.08.28);
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр (2020.08.28);
- Монгол Улсын хөгжлийн 2022 оны төлөвлөгөө (2021.07.01);
- Шинэ сэргэлтийн бодлого (2021.12.30);
- Уул уурхайн бүтээгдэхүүний биржийн тухай хууль (2022.12.23)

Уул уурхайн салбарын төсвийн орлогын төлөвлөгөөг улсын эдийн засгийн төлөв байдалд дүн шинжилгээ хийж, холбогдох байгууллагын мэдээлэлд үндэслэж боловсруулаагүй байна.

Сангийн яамнаас дараах хууль тогтоомжийг үндэслэн уул уурхайн салбарын төсвийн орлогын төлөвлөгөөг боловсруулдаг байна. Үүнд:

- АМНАТ-ийг Ашигт малтмалын тухай хуулийн 47 дугаар зүйлд заасан хувь хэмжээ, Засгийн газрын 2019 оны 465 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн хувийг тооцох, төлбөр ногдуулах, тайлагнах, төлөх журам, аргачлалын дагуу макро эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүдэд үндэслэсэн;
- ААНОАТ-ыг Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд заасан хувь, хэмжээнд үндэслэсэн;
- Гаалийн албан татвар, хураамж, НӨАТ болон бусад орлогын төсөөллийг өмнөх жилийн гүйцэтгэлийг харгалзан тус тус тооцдог байна.

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого ба тусламжийн орлогын дүнгийн

25.6-29.6

Уул уурхайн салбарын орлого эзлэхээр төлөвлөсөн байна.

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН БҮРДҮҮЛЭЛТ, ГҮЙЦЭТГЭЛ

Тайлант хугацааны төсвийг батлахдаа Ковид-19 цар тахлын нөхцөл байдал, хилийн хоригоос шалтгаалж нүүрс, зэсийн баяжмал зэрэг бүтээгдэхүүний экспортын хэмжээг бууруулан төлөвлөсөн боловч 2022 оны эцэст дээрх нөхцөл байдал өөрчлөгдсөнөөс нүүрс, зэсийн баяжмал, цайрын орлогын хэмжээ нэмэгдсэн байна.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүн, газрын тосны салбарын 2019-2022 оны нийт орлого, тэрбум төгрөг

№	Бүтээгдэхүүн нэр төрөл	2019 он		2020 он		2021 он		2022 он	
		төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл
1	Зэсийн баяжмал	1,304.4	1,333.3	1,122.8	1,266.3	1,669.3	2,448.2	1,966.7	2,425.6
2	Нүүрс	1,310.8	1,282.2	1,056.3	877.7	1,287.8	980.9	1,346.5	2,260.7
3	Алт	82.5	116.8	205.5	174.0	183.8	227.1	247.4	258.2
4	Цайр	56.2	67.6	59.5	76.5	74.2	93.0	77.9	182.4
5	Төмрийн хүдэр	67.2	47.5	90.8	105.2	97.8	189.2	145.7	56.5
6	Жонш	23.1	39.3	28.2	49.4	71.2	110.8	153.7	33.7
7	Боловсруулаагүй нефьт	335.6	231.6	110.0	102.7	213.2	198.1	215.4	160.9
8	Бусад	155.9	251.8	134.5	150.3	131.5	76.9	128.4	138.1
Дүн		3,335.7	3,370.1	2,807.7	2,802.1	3,728.8	4,324.2	4,281.8	5,516.1

Эх сурвалж: *Монгол Улсын 2019-2022 оны нэгдсэн төсвийн үр дүнгийн үзүүлэлт

АМГТГ, ГЕГ, ТЕГ-аас ирүүлсэн гол нэр төрлийн ашигт малтмалын экспортын мэдээг харьцуулахад дараах байдалтай байна.

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын мэдээ, мянган тонн

Ашигт малтмалын төрөл	2019 он			2020 он			2021 он			2022 он		
	Экспортлосон бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ			Экспортлосон бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ, мян. тонн			Экспортлосон бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ, мян. тонн			Экспортлосон бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ, мян. тонн		
	АМГТГ	ГЕГ	ТЕГ	АМГТГ	ГЕГ	ТЕГ	АМГТГ	ГЕГ	ТЕГ	АМГТГ	ГЕГ	ТЕГ
Төмрийн хүдэр, баяжмал	6,637.6	8,448.8	6,991.9	8,386.8	8,205.7	8,643.3	2,176.8	7,105.9	6,828.7	958.8	4,732.2	3,122.5
Жоншны хүдэр, баяжмал	157.1	700.1	325.7	226.4	678.9	158.7	96.6	642.6	139.9	0.0	387.7	166.2
Цайрын баяжмал	124.9	134.8	134.4	125.0	134.1	133.6	105.1	112.6	112.6	0.0	141.2	153.8
Нүүрс /хүрэн/	92.4	137.3	36,536.3	64.3	90.0	29,946.7	349.0	429.6	15,836.8	10.1	127.9	29,012.0
Нүүрс /чулуун/	31,207.3	36,466.8		30,509.5	28,586.8		15,906.5	15,687.1		5,379.5	31,693.7	

Эх сурвалж: ГЕГ, ТЕГ, АМГТГ

II БҮЛЭГ

ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГУУД ХООРОНDOO МЭДЭЭЛЛИЙГ ТОГТМОЛ СОЛИЛЦСОНООР АШИГТ МАЛТМАЛЫН НӨӨЦ АШИГЛАСНЫ ТӨЛБӨРИЙГ БҮРЭН НОГДУУЛЖ, ТӨСВИЙН ОРЛОГЫГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ БОЛОМЖТОЙ БАЙНА

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн шилжилт хөдөлгөөний талаар холбогдох хууль, журамд заасны дагуу төрийн байгууллагууд тухай бүр харилцан мэдээлэл солилцоогүй байна.

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн шилжилт хөдөлгөөн хийгдсэн тухай бүр АМГТГ-аас АМТХ-ийн 35 дугаар зүйлийн 35.12, 49 дүгээр зүйлийн 49.11, 49.12, ХЭУБТХ-ийн 10 дугаар зүйлийн 10.6, ААНОАТТХ-ийн 30 дугаар зүйлийн 30.2, Сангийн сайдын 2019 оны 302 дугаар тушаалаар баталсан “Ашигт малтмал, цацраг идэвхт ашигт малтмал, газрын тосны хайгуул, ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн үнэлгээ тооцох, татварын ногдлыг тодорхойлох аргачлал”, мөн “Ашигт малтмал, цацраг идэвхт ашигт малтмал, газрын тосны хайгуул, ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл борлуулсан, шилжүүлсний орлогод албан татвар ногдуулах журам”-ын дагуу мэдээлснийг үндэслэж ТЕГ-аас ААНБ-ын татвар ногдох орлогыг тооцохоор зохицуулсан байна.

Тайлант
хугацаанд

тусгай зөвшөөрөл
эзэмшигч

503

иргэн,
аж ахуй нэгжийн

172

ашиглалтын

451

хайгуулын

тусгай зөвшөөрлийг хэсэгчлэн
болон бүхэлд нь шилжүүлснээр

43,366.4
сая төгрөг

орлогыг улсын төсөвт
төвлөрүүлсэн байна

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн
этгээд тусгай зөвшөөрлийн шилжилт
хөдөлгөөнийг АМГТГ-т мэдээлж,
бүртгүүлээгүй байна.

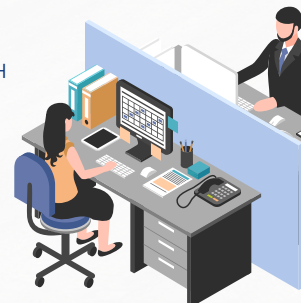
2019 онд **10**

2020 онд **11**

2021 онд **9**

2022 онд **4**

хуулийн
этгээд
байна.

Энэ нь АМТХ-ийн 35 дугаар зүйлийн 35.12-д “Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь өөрийн хаяг, цахим шуудан, утас... дугаар өөрчлөгдсөн тохиолдолд 14 хоногийн дотор төрийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэнэ” гэсэн заалттай бүрэн нийцээгүй байна.

АМГТГ-т тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж
ахуйн нэгжийн зөвшөөрлийг хэсэгчлэн болон
бүхэлд нь шилжүүлсэн бүртгэл хийгдсэн
байхад ТЕГ-т шилжилт хөдөлгөөнийг
бүртгээгүй, татвар ногдуулаагүй байна.

2019 онд **3**

2020 онд **4**

2022 онд **1**

тусгай
зөвшөөрөл
эзэмшигч байна

УБЕГ-т 30-аас дээш хувийн хувьцаа эзэмшигчийн мэдээлэлд өөрчлөлт орж тодорхойлолт / татварын өргүй талаарх тодорхойлолт/-той бүртгэгдсэн тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч бүхий ААН-ийн мэдээлэл нь **ТЕГ**-т бүртгэгдээгүй, татвар ногдуулаагүй байна

2019 онд **2**
2021 онд **4** ААНБ байна.
2022 онд **3**

УБЕГ-т 30-аас дээш хувийн хувьцаа эзэмшигчийн мэдээлэлд өөрчлөлт орж тодорхойлолтгүй бүртгэгдсэн тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч бүхий ААН-ийн мэдээлэл **ТЕГ**-т бүртгэгдээгүй, татвар ногдуулаагүй байна

2019 онд **34**
2020 онд **46** Тусгай зөвшөөрөл
2021 онд **46** эзэмшигч байна
2022 онд **52**

Энэ нь АМТХ-ийн 49 дүгээр зүйлийн 49.11-д “Төрийн захиргааны байгууллага тусгай зөвшөөрөл шилжүүлснийг бүртгэсэн талаар татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад мэдэгдэж, өдөр тутмын сонинд нийтэлнэ”, 49.12-т “Татварын ерөнхий хуулийн 6.1.48-д заасан эцсийн эзэмшигч өөрчлөгдсөн тохиолдолд хуулийн этгээд энэ хуулийн 49.4.8-д заасан баримт бичгийг Татварын ерөнхий хуулийн 26.10, 26.11, 26.12- д заасны дагуу харьяа татварын албанд мэдэгдэнэ”, ААНОАТТХ-ийн 30 дугаар зүйлийн 30.2-т “Эцсийн эзэмшигчийн эзэмшиж байгаа хувьцаа, хувь оролцоо, саналын эрхийг борлуулах, шилжүүлэх замаар олгосон газар эзэмших, ашиглах эрх, ашигт малтмал, цацраг идэвхт ашигт малтмал, газрын тосны хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг бүрэн буюу хэсэгчлэн борлуулах, шилжүүлэхтэй холбогдон олсон орлогыг тухайн эрх эзэмшигч аж ахуйн нэгжийн энэ хуулийн 10.1.2-т заасан орлогод тооцно” гэсэн заалтуудыг бүрэн хэрэгжүүлээгүй байна

Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч **ААНБ** татвар төлж, шилжилт хөдөлгөөн хийгдсэн боловч **УБЕГ**-т бүртгэл хийгдээгүй байна

2019 онд **45**
2020 онд **47** ААНБ байна.
2021 онд **38**
2022 онд **50**

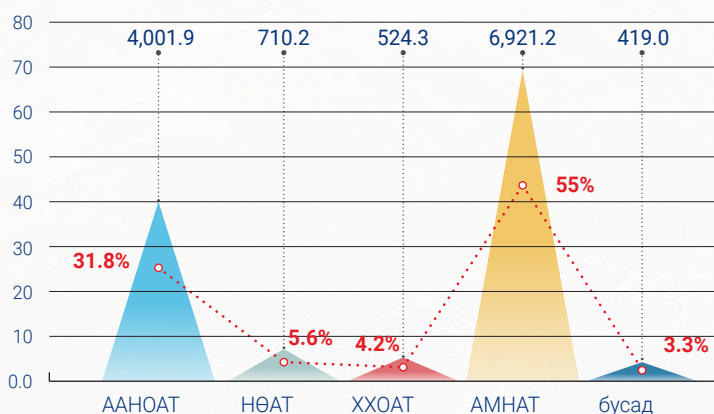
Энэ нь ХЭУБТХ-ийн 10 дугаар зүйлийн 10.6-д “Хуулийн этгээдийн мэдээлэл өөрчлөгдсөн тохиолдолд улсын бүртгэлийн байгууллага холбогдох татвар төлсөн талаарх татварын албаны тодорхойлолтыг үндэслэн өөрчлөлтийг бүртгэнэ” гэсэн заалттай бүрэн нийцэхгүй байна.

ААНБ-ууд татварын
ногдуулалт
тэрбум төгрөг

- ААНОАТ ▲
- НӨАТ ▲
- ХХОАТ ▲
- АМНАТ ▲
- Бусад ▲
- Хувь ○

ААНБ-ууд **2019-2022** онд нийт **12,577.0** тэрбум
төгрөгийн татварын ногдуулалт хийсэн

АМНАТ-ийн
ногдуулалтын
хэмжээ

АМНАТ-ийн ногдуулалтын хэмжээ
жил бүр өссөн үзүүлэлттэй байна

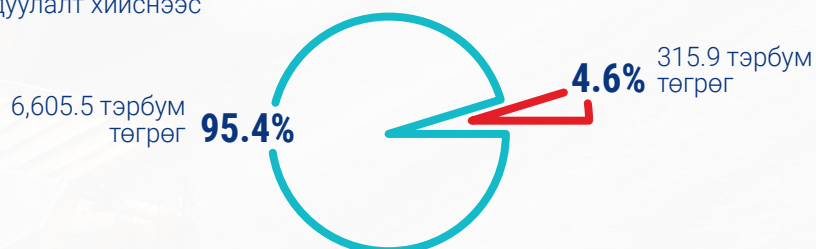

Энэхүү өсөлт нь Ашигт малтмалын тухай хуульд 2019 онд нэмэлт өөрчлөлт орон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшдэггүй экспортлогчид **/265 ААНБ/** төлбөр төлөгчөөр бүртгэгдсэн нь нөлөөлсөн байна.

Аудитад хамрагдсан
хугацаанд нийт

- экспортод гаргасан ашигт малтмал ▲
- дотоодод борлуулсан ашигт малтмал ▲

6,921.2 тэрбум
төгрөгийн АМНАТ-ийн
ногдуулалт хийснээс

ААНБ-ын **2019-2022** оны
экспортолсон ашигт
малтмалын гаалийн мэдээг
АМНАТ-ийн тайлангийн тоо
хэмжээтэй тулгахад

646.9 мянган тонн
ашигт малтмалыг
тайлагнаагүй

412.7 мянган тонн
ашигт малтмалыг
зөрүүтэй

**тайлагнасан
байна**

Уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгж, байгууллагууд төсвийн орлогын дийлэнх хувийг бүрдүүлдэг хэдий ч татварын хуримтлагдсан өртэй байна.

Татварын албанд улсын хэмжээнд **2023** оны **04** дугаар сарын **10**-ны өдрийн байдлаар

244346

татвар төлөгч хуулийн этгээд бүртгэлтэй байна. **Уул уурхайн салбарт** үйл ажиллагаа эрхэлж буй

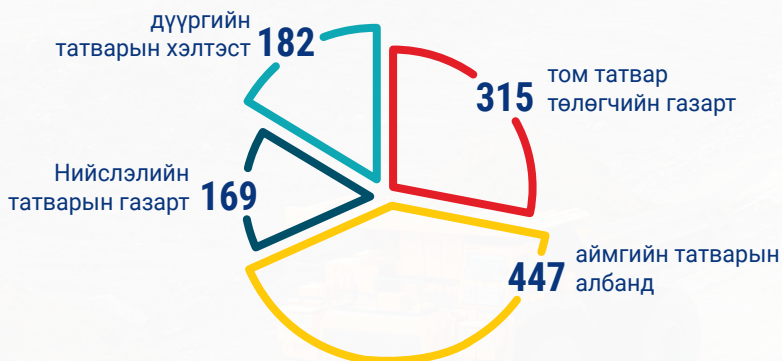
846 тусгай зөвшөөрөлтэй

○ **266** тусгай зөвшөөрөлгүй

○ **1** үүсмэл ордын

○ **1113** татвар төлөгч хуулийн этгээд байна.

Татварын албын харьяаллын ангилал

Төсвийн орлогын 2019-2022 оны бүрдүүлэлт, тэрбум төгрөг

Төсвийн орлого	2019 он	2020 он	2021 он	2022 он
Уул уурхайн салбарын орлого	2,635.1	2,365.7	3,707.8	4,189.6
АМНАТ	1,350.1	1,051.2	1,652.7	2,538.7
Төсвийн орлогод эзлэх хувь	21.9%	22.6%	25.9%	22.6%
Төсвийн орлогод АМНАТ-ын эзлэх хувь	11.2%	10.1%	11.5%	13.7%
Дүн	12,040.3	10,442.2	14,306.4	18,521.6

Эх сурвалж: ТЭГ

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН БҮРДҮҮЛЭЛТ, ГҮЙЦЭТГЭЛ

Уул уурхайн салбарын үйл ажиллагаа эрхлэгч татвар төлөгчдийн татварын өр болон тайлангийн дутуу төлөлтийн судалгааг авч үзэхэд татварын албаны хэмжээнд 2023 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдрийн байдлаар нийт 3,276.7 тэрбум төгрөгийн татварын өр, тайлангийн ногдлын дутуу үлдэгдэлтэй байгаагаас уул уурхайн салбарын татвар төлөгчдийн татварын өр, тайлангийн ногдлын дутуу үлдэгдэл 1,152.8 тэрбум төгрөг буюу нийт татварын албаны өр төлбөрийн 35.2 хувийг эзэлж байна.

Тайлангийн болон хяналт шалгалтын өр төлбөрийн 2019-2022 оны мэдээлэл, тэрбум төгрөг

Үзүүлэлт	2019 он				2020 он				2021 он				2022 он			
	Тайлангийн		Хяналт шалгалтын		Тайлангийн		Хяналт шалгалтын		Тайлангийн		Хяналт шалгалтын		Тайлангийн		Хяналт шалгалтын	
	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу	Урьд оны өр	Тайлант оны дутуу
Нийт өрийн дүн	80.5	67.8	8.2	28.6	148.3	251.5	36.8	14.1	399.8	1041.1	50.8	24.2	395.0	383.8	51.0	322.9
Үүнээс АМНАТ-ын өр	56.5	31.8	1.6	8.0	88.4	108.1	9.6	1.2	196.5	599.5	10.8	2.1	224.0	214.6	10.1	134.3
Нийт өрийн дүнд эзлэх хувь	70.2	46.9	19.5	28.0	59.6	43.0	26.1	8.5	49.1	57.6	21.3	8.7	56.7	55.9	19.8	41.6

Ирээдүйн өв сангийн **2019** оны эхний үлдэгдэл **101.8 тэрбум** төгрөг байснаас **2019-2022** онд нийт **4,606.7 тэрбум** төгрөгийн орлогыг бүрдүүлж, **2,004.4 тэрбум** төгрөгийг зарцуулж, 2022 оны жилийн эцэст **2,618.1 тэрбум** төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Тус сангаас хүүхдийн мөнгөн төлбөрт **2022** онд нийт **1,488.1 тэрбум** төгрөгийг зарцуулсан нь хуульд төлөвлөсөн зардлын дүнгээс **1,461.7 тэрбум** төгрөг буюу **26.4 тэрбум** төгрөгөөр хэтрүүлэн зарцуулсан байна.

ДҮГНЭЛТ

Аудитын нотлох зүйл, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг гаргаж байна.

Урт болон дунд хугацааны бодлогын баримт бичигт тусгасан уул уурхайн салбарыг хөгжүүлэх чиглэлээр дэвшүүлсэн зорилтын хэрэгжилт удааширсан нь баялгийн санд төвлөрүүлэх орлого буурахад нөлөөлжээ.

Уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын тусгай зөвшөөрөл эзэмших, шилжүүлэх, бүртгүүлэх үйл ажиллагаа хангалтгүй байгаа нь холбогдох төрийн байгууллагуудын тавих хяналт сул байгаатай холбоотой байна.

Уул уурхайн экспортын бүтээгдэхүүнээс улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг бодитой тооцох мэдээллийн нэгдсэн системийг хөгжүүлснээр төрийн байгууллагууд харилцан мэдээлэл солилцох, ажлын уялдаа холбоо хангагдах боломжтой байна.

Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн ногдуулалт, тайлагналд тавих хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлж, төсөвт төвлөрүүлэх нь орлогыг нэмэгдүүлэх боломжтой байна.

Эдийн засгийн ач холбогдол бүхий дагалдах ашигт малтмалын нөөцийг иж бүрэн бүртгээгүй, үнэлгээ хийж, дүгнэлт гаргаагүй нь татварын байгууллагаас АМНАТ ногдуулах боломжийг алдагдуулж байна.

ЗӨВЛӨМЖ БОЛГОСОН АСУУДЛУУД

САНГИЙН ЯАМ

САНГИЙН САЙДАД:

- Сангийн яам, Татварын ерөнхий газар, Ашигт малтмал, газрын тосны газар зэрэг байгууллагуудтай харилцан мэдээлэл солилцох, хяналт хэрэгжүүлэх мэдээллийн нэгдсэн системийг бий болгох технологийн шийдлийг холбогдох бодлогын яамтай хамтран боловсруулж, шийдвэрлэх ажлыг зохион байгуулах, ажлын уялдаа холбоог сайжруулахад чиглэсэн үр дүнтэй арга хэмжээ авч ажиллах.

УУЛ УУРХАЙ,
ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН ЯАМ

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙДАД:

- Хууль эрх зүйн актад тусгасан уул уурхайн салбарыг хөгжүүлэх чиглэлээр дэвшүүлсэн зорилтуудыг бүрэн хэрэгжүүлэх, түүнд тавих хяналтыг сайжруулах, үр дүнг тооцож, тайлагнаж байх.
- Ашигт малтмал, газрын тосны газар, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Татварын ерөнхий газар зэрэг төрийн байгууллагуудын харилцан мэдээлэл солилцох ажлыг зохион байгуулах, ажлын уялдаа холбоог сайжруулах арга хэмжээ авч ажиллах.
- Ашигт малтмалын ордын геологийн болон үйлдвэрлэлийн нөөцөд бүртгэсэн, үндсэн болон дагалдах ашигт малтмалын талаар хууль эрх зүйн орчныг шинэчлэн сайжруулах талаар холбогдох яаманд санал хүргүүлж, шийдвэрлүүлэх.

АШИГТ МАЛТМАЛ ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗРЫН ДАРГАД:

- Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг шинээр олгох, шилжүүлэх, эзэмшигч өөрчлөгдсөн тохиолдол тухай бүр холбогдох төрийн байгууллагуудад мэдээллийг хүргүүлж ажиллах.

ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН ДАРГАД:

- Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн ногдуулалтыг бусад төрийн байгууллагуудын цахим системтэй уялдуулж, мэдээ мэдээллийг бодит цагийн горимоор авах боломжийг бүрдүүлж, солилцсон мэдээллийн үнэн зөв, иж бүрэн, цаг хугацаандаа байгаа эсэхэд дотоод хяналтыг тогтмол хэрэгжүүлэх.
- Уул уурхайн салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдийг хуулиар хүлээсэн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх талаар мэдээ, мэдээллээр хангах, эрх зүйн актыг зөрчсөн тохиолдолд хариуцлага тооцож ажиллах.